

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията на

Емануела Иванова Иванова,

докторант към Катедра „Библеистика“,

Богословски факултет, СУ „Св. Кл. Охридски“

на тема: ***Възкресението на Исус Христос – начало на възкресението на мъртвите според Първото послание на св. апостол Павел до коринтяни – 15 гл.***

за присъждане на образователната и научна степен ***Доктор***

в професионално направление ***2.4. Религия и теология***

по научната специалност ***Свещено Писание на Новия Завет***

от проф. дфн Валентин Канавров

Дисертацията е в обем от 219 стандартни стр., вкл. библиография, подразделена на извори, електронни ресурси и източници. Чистият текст на дисертацията е 187 стр. Библиографията, съдържаща заглавия на български, английски, немски, гръцки и други езици, е впечатляваща като обем, релевантна на съдържанието на дисертацията и достатъчна в изворово, информационно, херменевтично и интерпретативно отношение. Дисертацията е придружена от автореферат и съпътстващи документи. Авторефератът в обем от 34 стр. стриктно следва структурата на дисертацията и напълно възпроизвежда нейното съдържание. В автореферата коректно са отразени основните приносни моменти на дисертацията и публикациите на авторката по нейната тематика. Съпътстващите документи са пълни според изискванията на закона и другите нормативни документи, които уреждат процедурата.

Емануела Иванова има бакалавърска и магистърска ОКС по специалност *Тюркология* във Факултета по класически и нови филологии и бакалавърска ОКС по специалност *Богословие* в Богословския факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“. Тя е редовен докторант към Катедра Библиистика в БФ на СУ през 2014-2017 г. Има преподавателски опит като учител.

Текстът на дисертацията е структуриран в предговор, увод, три глави и заключение. Те са с балансиран обем, което говори за промисленост и подреденост на проблематиката и нейно хармонично излагане. Иванова не пропуска рефлексивните коментари на елементите на жанра дисертация – специфицира актуалността на темата, обекта и предмета на изследването, концептуалното състояние на подвъпросния периметър, целите, задачите и методологията на разработката. Впуска се в пространно уводно представяне на контекстите на изследването. Прави впечатление обаче липсата на експлицитно формулирана докторска теза. На с. 22 дисертантката записва: „Дисертационният труд предлага тезата за съществуването на възкресението, и то в тяло.“ Добронамереният прочит отчита както недостатъчната настойчивост за кристализиране на собствена интерпретативна постановка, така и широкия и богат контекст на вплитане и осмисляне на конкретния новозаветен текст от разгърнатата и обоснована православна позиция от страна на докторантката. Иванова се насочва към възловия проблем за възкресението, който има дълга предхристиянска традиция, старозаветни есхатологически корени и множество разнопосочни професионални тълкувания. Допълнителен позитив на изследването е неговата полемичност по отношение на предхристиянската философска и митопоетична традиция, професионалните различия и днешния светски и сциентистки скептицизъм. Корпусът на дисертацията се дооформя чрез исагогически проучвания и собствено екзегетическото изследване. Задължително следва да се отбележи и преводът, който докторантката е направила на глава от Първото послание на св. ап. Павел към коринтяни.

В собствено съдържателното отношение на проблема бих открил анализа на старозаветната идея за възкресението от времето на монархията до следпленническата епоха според типологията на израилтянската есхатология на проф. Шиваров – с.39 сл. Детайлното провеждане на тази типология открива възможност за прецизно диференциране на аспектите на християнското схващане на възкресението. На второ място бих посочил систематизирането на

исагогическите данни във връзка с Първото послание на св. ап. Павел до коринтяни. Докторантката не просто събира и систематизира наличните сведения, а и ги използва в херменевтично отношение като провокиращи и задаващи обстоятелствеността на смисъла. На трето място подчертавам основната трета глава на дисертацията, която (глава) представя същинската екзегетическа анализа за възкресението в тяло според Първото послание на св. ап. Павел до коринтяни. Иванова скрупулъзно изследва 15-та глава, като провежда не някакъв абстрактно набелязан подход, а спецификата на послание до християнската (и нехристиянската) общност в Коринт. То е колкото обращение, убеждение и наставление, толкова сравнение, полемика и идеи и най-вече проповед. Акцентите падат върху: Христовия начатък; оста Адам–Христос, респ. човек–Човек; победата над смъртта; Царството, „за да бъде Бог всичко у всички“. Докторантката внимателно проследява основните аспекти на възкресението в тяло, като откроява разликата между душевно и духовно тяло и техните спецификации. Вниманието заслужават и множеството препратки към други новозаветни текстове, чрез които се уплътнява постановката за възкресението в тяло.

Иванова формулира приносните моменти на своята дисертация в 5 пункта. Те са некохерентни. Едва ли актуалността на даден въпрос може да се смята за научно постижение. Преводът може да се представи като обогатяване на знанията, но само ако е съпроводен от подробен научен апарат и обстойни езикови, смислови и сравнителни анализи. Записването като научен принос на съпоставителен анализ, антропология на св. ап. Павел, есхатология на св. ап. Павел и др. под. без конкретни идеи и отчетливи постановки би следвало да бъде уточнено, допълнено и прецизирано.

В рубриката „Забележки“ бих споменал несполучливото заглавие на първа глава и неточното представяне на по-ранните и външно близки по съдържание спрямо възкресението идеи за прераждането като метафори; все пак Иванова точно отбелязва, че старозаветната идея за възкресението не е просто копирана от по-ранни представи. Не е точно квалифицирането на митопоезията и

митичния епос като митология, респ. „митологични виждания“ (с.33, 45 бел.123 и мн.др.); в тези епохи логосът отсъства, или поне няма онтологизиращ смисъл. Възкресение и метемпсихоза не се различават единствено по телесния аспект; Иванова не твърди обратното, но на места се остава с това впечатление, т.е. там е необходима стилистична редакция.

Дисертантката има 2 публикации по темата на дисертацията. Има преводи в сп. *Богословска мисъл*, *Църковен вестник* и електронни издания.

Нямам принципи несъгласия с постановките на дисертацията.

Нямам съвместни публикации с Иванова.

Заключение: Като имам предвид обхватното и многопосочно херменевтично полагане на проблема, неговото типологично прецизиране и съдържателно промисляне, както и екзистенциалната значимост на изследването не само в религиозен контекст, предлагам на уважаемите членове на научното жури по защитата на дисертацията на **Емануела Иванова Иванова** на тема: *Възкресението на Исус Христос – начало на възкресението на мъртвите според Първото послание на св. апостол Павел до коринтяни – 15 гл.* да я гласуват за успешно защитена, като присъдят на дисертантката образователната и научна степен „**доктор**” по научната специалност *Свещено Писание на Новия Завет* в професионално направление **2.4. Религия и теология.**

София, 8 юни 2017 г.

.....
(проф. дфн Валентин Канавров)